

Külkereskedelmi mérlegünk passzivitása. Magyarország külkereskedelmi forgalma az 1926. évben a kivitel és behozatal abszolút számainak, valamint a külkereskedelmi mérleg passzívumának jelentékeny emelkedését mutatja. A behozatal a múlt évvel szemben 11%-tel 740 millió aranykoronáról 820 millió aranykoronára, a kivitel ezzel szemben csak 7%-tel 700-ról 750 millió aranykoronára emelkedett. A külkereskedelmi mérleg passzívuma a múlt évi 40 millió aranykoronáról 71 millió aranykoronára szökött fel. A kereskedelmi mérleg passzívuma a 1927. év első két hónapjában egyedül 35 millió aranykoronára (40 millió pengőre) rugott, amelynek közvetlen oka a behozatal további emelkedése és a kivitel csökkenése volt. Ha a múlt év külkereskedelmi passzívumának emelkedését még nem is kellett aggodalommal tekinteni, a folyó év első két hónapjának jelentékeny további passzív tendenciája, külkereskedelmi helyzetünk komoly mérleget követeli. A múlt évi passzívum megnövekedése nagyrészt a kikészítési és javítási forgalom csökkenésében lelt magyarázatát: ez a forgalom az 1925. évi 34 millió aranykorona helyett, 1926-ban csak 11 millió aranykorona kiviteli többlettel zárult. A javítási forgalom csökkenésének főoka a jugoszláv állami vagonjavító-műhely felállításában keresendő. A kikészítési forgalom, főleg a behozott gabonának liszt formában való reexportjának csökkenése azonban abban a makacs fináncpolitikai doktrinarizmusban lelt magyarázatát, amely az reexport forgalmi adójának visszatérítését halogatta, amíg a kikészítési forgalom más piacokat keresett.

Ami már most a külkereskedelmi mérleg tételenkénti forgalmát illeti, úgy a behozatal oldalán a legnagyobb emelkedést a nyers és megmunkált fa csoportja mutatja. Ez a tétel, kétségtelen, hogy a meginduló építkezési konjunktúra folytán növekedett meg husz millió aranykoronával és az investíciókkal járó konjunktúra természetes folyománya. Igaz, hogy ezen a téren is vannak módok a behozatal csökkentésére, mint azt például a kereskedelemügyi minisztérium programja mutatja, mely szerint az államvasutak talpfaalépítménye vasbetonalépítménnyel fog pótolatni. De nagyjában a fabehozatal növekedése kereskedelmi mérlegünknek a trianoni határok által adott tényezője, amely az építési konjunkturával parallel halad. Szénbehozatalunk növekedése is az olvasztók megnövekedett kokszzükségletére, tehát a konjunkturájával összefüggő faktorra vezethető vissza és ebben a relációban, a Talbot-féle elektrifikálási program sem fogja kereskedelmi mérlegünket egyharmar jelentékenyen tehermentesíthetni. Igen tekintélyes emelkedést mutat a nyers fémek, a nyers dohány és az ásványolaj behozatala, amely a nyers dohány kivételével, produktív célok szolgálatában áll. Tovább emelkedett a papiros, a gépek, a pamut- és gyapjufonalak, a selyemszövetek és a kikészített bőr behozatala is, amelyről csak az összes termelési adatok birtokában levő külkereskedelmi reformbizottság mondhatná meg, mennyiben volt az egészséges gazdasági fellendüléssel kapcsolatban. Jelentékeny visszafejlődést a behozatal oldalán, csak a

pamut- és gyapjuszövetek mutattak, ezt az importcsökkenést azonban a cseh és az osztrák szerződés megkötése lényegesen ellensúlyozta, úgyhogy a jövő évben a behozatal valószínűleg ismét emelkedő tendenciát fog követni.

Kivitelünk alapvető problémája gabona- és lisztkivitelünk egymáshoz való viszonyának megváltoztatása. Ha a lisztkivitt gabonára átszámítjuk és így az összegabonakivitt összehasonlítjuk a liszt formájában kivitt gabonáéval, akkor a kivitel következő lényegbevágó eltolódását tapasztaljuk:

	1	2	A kivitelből esik	
Buza- és rozskivitel		Lisztkivitel	1-re	% 2-re
ezer métermázsza		gabonára átszámítva		
1913	7,640	10,747	41,6	58,4
1925	3,418	2,803	54,9	45,1
1926	6,237	2,085	74,9	25,1

Ezekhez a számokhoz alig kell kommentár. Malomiparunk rendkívül súlyos helyzetét teljesen megvilágítja lisztkivitelünknek fenti eltolódása, amely az utódállamok, nevezetesen Ausztria és Csehszlovákia lisztvámjainak hatása. Tengerikivitelünk és cukorkivitelünk csökkenése a világpiac helyzetével függött össze. Jelentékenyen csökkent még gépkivitelünk is, amely a mozdony- és waggonjavítások fentemlített elmaradásával magyarázható. Örvedetes fejlődést mutat mezőgazdasági termékeink egész sorának exportja, különösen a baromfié, tojásé, tollé és friss libamájé, melyek kivitele csaknem meghaladja az 1913-ban Nagy-Magyarország területéről kivitt ilyenmü cikkek exportját. Itt említendő meg a zsir, szalonna, burgonya és babkivitel rohamos emelkedése is.

Ha már most kereskedelmi mérlegünk alakulásának jövő perspektíváit az 1926-os év alapján meg akarjuk ítélni, akkor hangsúlyoznunk kell azt a körülményt, hogy importunk növekedése nagyjában gazdasági életünk fellendülésének következménye volt, jelentékeny részében nyersanyagokra és félgyártmányokra szorított. A behozatal csökkentése ennél fogva a jövőben a legkényesebb és legnehezebben megoldható feladat volna, nemcsak azért, mert az import terén az állami beavatkozás rendszeréhez visszatérni határozott visszaesést jelentene, de azért is, mert az import növekedése jó konjunktúra mellett nagyjában szükséges és elkerülhetetlen jelenség. Ez nem jelenti azt, hogy ne volna egész sereg importtételünk, különösen mezőgazdasági cikkek terén, amelyeket a belföldi piac alaposabb megszervezésével ne lehetne feleslegessé tenni. Nehéz belátni, mért ne volna nyersdohánybehozatalunk (22 millió aranykorona), nyersbőrbehozatalunk (9 millió aranykorona), mandula, dió-, alma-, körte-, szárítottgyümölcsbehozatalunk (3 millió aranykorona), gyapjubehozatalunk (5 millió aranykorona), len- és kenderbehozatalunk (3 millió aranykorona) jelentékenyen csökkenthető. De külkereskedelmi mérlegünk passzivitásának eltüntetése alapján mégis a kivitel fokozásának problémája. Nincs centrális külkereskedelmi irányító szervünk, mely

a világgpiac konjunkturális változásait éber figyelemmel kísérve, azonnal továbbadni tapasztalatait a termelésnek. Állami pénzügyi politikánk nem számol az exportfejlesztés közgazdasági jelentőségével, s gyakran, mint pl. a forgalmiadó viszonylatban, nemcsak nem támogatta, hanem egyenesen megkárosította kivitelünket. Nem ismerjük az exporthitelbiztosítás intézményét, amely a nagy nyugati államokban igen hathatósan támogatta a kivitelt. Természetesen még kereskedelempolitikánk és főleg vasuti díjszabáspolitikánk sem merítette ki exportunk fokozásának összes eszközeit. Ha az összes arra hivatott tényezők egy állami irányítás alatt álló exportfejlesztési tanácsban javasoltatnának, amelynek ténykedése nem merülne ki szerény javaslatok előterjesztésében, mint az takarékosági bizottságé, akkor lehetségesnek tartjuk mindazon rendszabályok tervszerű és a gazdasági élet követelményeinek is megfelelő végrehajtását, melyek külkereskedelmi mérlegünk passzivitásának csökkentése szempontjából feltétlen szükségesnek mutatkoznak.

Dr Káldor György.

A szövetkezetek és a kereskedelem. A legutóbbi napokban újból kiélesedett a küzdelem, amely a szövetkezetek és a kereskedelem között folyik. A polémia a kereskedelem köréből indult meg a szövetkezeteknek állami részjegyzéssel és a Nemzeti Bank kamatlábánál olcsóbb hitellel való támogatása, a szövetkezetek adókedvezménye s végül a szövetkezeteknek a kereskedelmi törvény által nem korlátozott azon gyakorlata ellen, hogy nemtagoknak is árusítanak. Ezzel szemben szövetkezeti oldalról arra hivatkoznak, hogy a részjegyzéssel és olcsóbb hitellel való támogatás a szövetkezeteket közérdekű, különösen árnivelláló hatású működésükért illeti meg. — számbavehető adókedvezményeket nem élveznek, sőt a szövetkezetek ellenőrzésénél fogva több adót fizetnek, mint a kereskedők, — végül hogy a fogyasztási szövetkezetek eladási jogának a tagokra való korlátozása a szövetkezetek üzletvitelének gazdaságosságát veszélyeztetheti, a kereskedelmi törvénybe pedig nem ütközik.

Az állami támogatásnak részjegyzésben, illetve olcsó kamatlábasban való jelentkezése különösen a terményértékesítő szövetkezeteknél tapasztalható, amelyeket a földmivelésügyi minisztérium szervezett meg azzal a megfontolással, hogy a gazdáknak jutó ártérítést növelje és hogy az országának azokon a területein, amelyekeken állítólag a kereskedelem nem vásárol, biztosítsa a gazdák számára terményeik értékesítését. Ez az indoklás azonban aligha helytálló, mert éppen a földmivelésügyi minisztérium adataiból tűnik ki, hogy a múlt esztendőben 5 millió aranykorona állami támogatással működő terményszövetkezetek az egész magyar terményexportnak mindössze 2 százalékát bonyolították le s a belföldön mindössze 3 százalékát vásárolták fel a gazdák által értékesített terménymennyiségnek. Ez a 2, illetve 3 százalék, az amugy is a világgpiaci árákhoz viszonyuló belföldi áralakulást semmiképen sem befolyásolhatta. árnivelláló hatással nem lehetett. Amde, mint az állami támogatásban részesülő terményértékesítő szövetkezetek mérle-